

Pluimvee- en kalkoenenhouderij Maatschap Lichtenberg te Koningsbosch

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

25 januari 2005 / rapportnummer 1482-35

commissie voor de milieueffectrapportage

Burgemeester en Wethouders
van Echt-Susteren
Postbus 450
6100 AL ECHT

uw kenmerk
Wm493/2004-9857/10103

uw brief
22 november 2004

ons kenmerk
1482-34/Dr/wt

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
pluimvee- en kalkoenenhouderij Maatschap Lichtenberg te Koningsbosch

doorkiesnummer
(030) 234 76 06

Utrecht,
25 januari 2005

Geacht college,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport pluimvee- en kalkoenenhouderij Maatschap Lichtenberg te Koningsbosch. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

ir. N.G. Ketting
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
pluimvee- en kalkoenenhouderij Maatschap
Lichtenberg te Koningsbosch

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
pluimvee- en kalkoenenhouderij Maatschap Lichtenberg
te Koningsbosch

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport over pluimvee- en kalkoenenhouderij Maatschap Lichtenberg te Koningsbosch,

uitgebracht aan Burgemeester en Wethouders van Echt-Susteren door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

de werkgroep m.e.r.

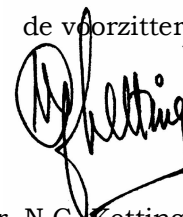
pluimvee- en kalkoenenhouderij Maatschap Lichtenberg te Koningsbosch,

de secretaris

dr. G.P.J. Draaijers

de voorzitter

ir. N.G. Ketting

Utrecht, 25 januari 2005

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	1
3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING.....	1
3.1 Achtergrond, probleemstelling en doel.....	1
3.2 Beleidskader	2
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	2
4.1 Voorgenomen activiteit	2
4.2 Referentiesituatie.....	2
4.3 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	3
5. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	3
5.1 Ammoniak	3
5.2 Stank.....	4
6. OVERIGE PUNTEN.....	4
6.1 Vergelijking van alternatieven.....	4
6.2 Leemten in informatie.....	4
6.3 Evaluatieprogramma	4
6.4 Vorm en presentatie	5
6.5 Samenvatting van het MER	5

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 3 december 2004 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in het 'Waekblad' d.d. 9 december 2004
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

De Maatschap Lichtenberg wil haar kalkoenenhouderij aan de Saeffelderstraat 40 / Koestraat 87 te Koningsbosch ombouwen. De bestaande stallen huisvesten 23.300 vleeskalkoenen. Deze stallen zullen worden veranderd in stallen die geschikt zijn voor het houden van totaal 90.000 opfoklegkippen, 62.500 legkippen en 800 vleeskalkoenen. Voor het veranderen van de inrichting is een vergunning ingevolge de Wet milieubeheer vereist. Hiertoe wordt de m.e.r.-procedure doorlopen.

Bij brief van 3 december 2004 heeft de gemeente Echt-Susteren de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in het 'Waekblaad' d.d. 9 december 2004².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ – verder aangeduid als 'de Commissie'. Het bedoelt aan te geven welke informatie het MER moet bieden om het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- de toekomstige emissie van ammoniak van het gehele bedrijf en de depositie van ammoniak op de nabijgelegen verzuringgevoelige gebieden in relatie tot de achtergronddepositie van ammoniak;
- een kwantitatieve omschrijving van geurhinder vanuit de stallen in termen van mestvarkeneenheden (mve) en stankcirkels;
- een zelfstandig leesbare samenvatting, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor de bestuurlijke besluitvorming.

3. ACHTERGROND EN BESLUITVORMING

3.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

De achtergrond, probleemstelling en doel van het voornemen kan beschreven worden conform hoofdstuk 2 en 3 van de startnotitie.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

3.2 Beleidskader

Ga in op de mogelijke consequenties van bestaande of in voorbereiding zijnde wet- en regelgeving, waaronder:

- de Vogel- en Habitatrictlijn;
- de IPPC-richtlijn;
- de Wet ammoniak en veehouderij
- het Legkippenbesluit;
- de Ontwerp-AMvB Huisvesting⁵;
- de Reconstructiewet;
- de stank wet- en regelgeving, waaronder de Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden.

Geef aan of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen, zoals:

- Vogel- en/of Habitatrictlijngebieden, waarbij met name gedacht moet worden aan Abdij Lilbosch en voormalig Klooster Mariahoop (habitatgebied nummer 80);
- gebieden behorende tot de (Provinciale) Ecologische hoofdstructuur, waaronder het hamsterkernleefgebied Koningsbosch en de aanwezige ecologische verbindingzone.

Ga na of, en zo ja welke effecten (al dan niet via externe werking) het voornemen heeft op dergelijke gebieden.

Geef in het MER de eventuele consequenties aan voor het initiatief van het feit dat de huidige bouwvergunning voor de stallen P1 en P2 door de rechtbank vernietigd is, met name waar het gaat om de vaststelling van de bestaande emissierechten voor ammoniak en geur.

Geef aan dat het MER is opgesteld voor het verlenen van een milieuvergunning door de gemeente Echt-Susteren. Beschrijf volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel betrokken zijn.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

4.1 Voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit kan beschreven worden conform hoofdstuk 3 van de startnotitie.

4.2 Referentiesituatie

Geadviseerd wordt de milieueffecten van de alternatieven te vergelijken met de effecten als gevolg van de huidige veebezetting zoals weergegeven in de startnotitie (23.300 vleeskalkoenen).

⁵ Deze Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) regelt de maximale emissiewaarde per dierplaats.

4.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

Werk in het MER het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) uit. Het MMA moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden en technieken ter bescherming en/of verbetering van het milieu, realistisch zijn en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen. Besteed bij de ontwikkeling van het MMA in ieder geval aandacht aan de mogelijkheden voor:

- maximale reductie van de ammoniakuitstoot, bijvoorbeeld via het vaker dan één maal per week uit de stal brengen van de geproduceerde mest⁶;
- maximale reductie van de geurhinder, bijvoorbeeld via afgesloten transport van de mest van de stallen naar de loods, en gesloten mestopslag of luchtafvoer door middel van een biologische wasser

5. GEVOLGEN VOOR HET MILIEU

In de startnotitie is reeds een themadekkende aanzet gegeven tot de beschrijving van de milieueffecten. Onderstaande opmerkingen zijn bedoeld als aanvulling op de voorgestelde aanpak in de startnotitie. De Commissie adviseert in het MER een kwantitatieve (modelmatige) beschrijving te geven van de ammoniakemissies en – deposities en kritische waarden voor de natuurgebieden in een straal van 5 km van de inrichting en geurhinder volgens vigerende regelgeving, aangevuld met cumulatieberekeningen. Voor de overige aspecten volstaat een meer kwalitatieve benadering.

5.1 Ammoniak

Beschrijf in het MER:

- de te verwachten achtergronddepositie volgens de autonome ontwikkeling, alsmede de door het bedrijf veroorzaakte ammoniakdepositie bij uitvoering van de alternatieven;
- in hoeverre nabijgelegen natuurgebieden⁷ nadelige of positieve gevolgen zullen ondervinden van het voornemen (verzuring, eutrofiëring). Referer aan de kritische depositiewaarden voor de beoogde natuurdoeltypen.

Bij de berekening van de ammoniakemissies als gevolg van mestopslag moet uitgegaan te worden van het totaal aantal dieren per diercategorie waarvan de mest in de opslagloods terecht komt⁸.

⁶ In de startnotitie wordt op bladzijde 7 aangegeven dat de geproduceerde mest 1 maal per week uit de stal wordt gebracht. Door frequenter afvoeren van de mest is naar de mening van de Commissie een aanzienlijke reductie van de ammoniakemissie te bereiken.

⁷ Beschouw daarbij ook eventueel aanwezige natuurgebieden over de grens in Duitsland.

⁸ In de startnotitie wordt gemeld dat de mest van 45.000 opfokhennen zal worden opgeslagen. Tijdens het locatiebezoek van de Commissie aan het bedrijf van Maatschap Lichtenberg werd aangegeven dat de mest van alle op het bedrijf aanwezige dieren in de loods zal worden opgeslagen. De Commissie wijst er op dat in dit geval ook andere emissiefactoren gebruikt dienen te worden dan gebruikt in de startnotitie, namelijk 0,050 kg NH₃ per dierplaats.

5.2 Stank

Beschrijf in het MER:

- de huidige en in de toekomst te verwachten geurhinder op leefniveau⁹;
- de huidige en in de toekomst te verwachten bijdrage van het bedrijf aan de geurhinder voor geurgevoelige objecten en gebieden in het studiegebied, als ook het aantal geurgehinderden¹⁰;
- de piekmomenten en –niveaus van geurhinder die per etmaal zullen optreden.

6. OVERIGE PUNTEN

6.1 Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

6.2 Leemten in informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat kan worden beoordeeld wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie. Beschrijf:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

6.3 Evaluatieprogramma

De gemeente Echt-Susteren moet bij het besluit over de milieuvergunning aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Evaluatie kan ook plaatsvinden in het kader van de controle van de Wm vergunning.

⁹ Daarbij gaat het om zowel de stankemissie uit stallen als uit mestopslag.

¹⁰ Gebruik hiervoor een verspreidingsmodel.

6.4 Vorm en presentatie

De onderlinge vergelijking van alternatieven dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- kaarten duidelijk en op een afdoende schaalniveau weer te geven en de kaarten te voorzien van een duidelijke legenda.

6.5 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- een beschrijving van de alternatieven;
- de argumenten voor de selectie van de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu van de alternatieven;
- belangrijke leemten in kennis.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 22 november 2004 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Gemeente **Echt-Susteren**

Commissie voor de Milieueffectrapportage
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

Nieuwe Markt 55
Postbus 450
6100 AL Echt
Tel.: 0475 - 478 478
Fax: 0475 - 478 755
www.echt-susteren.nl

Echt, 22 november 2004

Verzonden: 24 NOV. 2004

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Afdeling: Bouwen en milieu
Onderwerp: Startnotitie M&O Maatschap Lichtenberg

Case nummer: Wm483/2004-0857/10103
Bijlage(n): div.
Behandeld door: Hans Bodelier
Telefoonnummer: 0475 - 478 882

Geachte heer/mevrouw,

Ter voldoening aan het bepaalde in artikel 7.12, derde lid van de Wet milieubeheer, doen wij u hierbij ter advisering toekomen een exemplaar van de Startnotitie milieueffectrapportage van Maatschap Lichtenberg, Saeffelderstraat 40 te Koningsbosch. De startnotitie heeft betrekking op het veranderen van de werking van de inrichting (pluimvee- en kalkoenenhouderij) aan het adres Koestraat 87 / Saeffelderstraat 40 te Koningsbosch.

Wij verzoeken u binnen de hiervoor in de wet genoemde termijn een advies uit te brengen.

Voorts zullen wij de Startnotitie overeenkomstig het bepaalde in artikel 7.12, vierde lid Wet milieubeheer op donderdag 2 december 2004 publiceren in het plaatselijk verschijnende weekblad 't Waekblaad. Een afschrift van de publicatie treft u hierbij aan.

Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met onze medewerker de heer H. Bodelier.

Wij vertrouwen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en Wethouders van Echt-Susteren,
Krachtens mandaat,
Coördinerend beleidsmedewerker milieu,

A. Delsing

	Commissie voor de milieueffectrapportage
ingekomen op:	25 NOV. 2004
nummer:	
beoordeler:	1482-01+/M 05
kopie naar:	HL B.6

BIJLAGE 1A

	Commissie voor de milieueffectrapportage
ingekomen :	8 DEC. 2004
nummer	
dossier	1482-10
kopie naar :	Dr. O - wt

Commissie voor de milieueffectrapportage
Postbus 2345
3500 GH Utrecht

Gemeente **Echt-Susteren**

Nieuwe Markt 55
Postbus 450
6100 AL Echt
Tel.: 0475 - 478 478
Fax: 0475 - 478 755
www.echt-susteren.nl

Echt, 3 december 2004

Verzonden: - 7 DEC. 2004

Uw brief van:
Uw kenmerk:
Afdeling: Bouwen en milieu
Onderwerp: Startnotitie Maatschap Lichtenberg

Dok. kenmerk: Wm403/2004-9057 / 10579
Bijlage(n): dv.
Behandeld door: Hans Bodelier
Telefoonnummer: 0475 - 478 982

Geachte heer/mevrouw,

Bij brief van 22 november jl. hebben wij u een exemplaar met bijlagen toegezonden van de Startnotitie milieueffectrapportage van Maatschap Lichtenberg, Saeffelderstraat 40 te Koningsbosch.

Hierbij was tevens een publicatie gevoegd van de kennisgeving van de ingediende Startnotitie op 2 december jl.

Abusievelijk is verzuimd deze kennisgeving te plaatsen in het plaatselijk verschijnend weekblad. Dit betekent dat de kennisgeving op 9 december 2004 alsnog zal worden gepubliceerd. Een gewijzigd exemplaar van de kennisgeving treft u hierbij aan, waarnaar wij korthedshalve verwijzen.

Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met onze medewerker de heer H. Bodelier.

Wij vertrouwen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en Wethouders van Echt-Susteren,
Krachtens mandaat,
Coördinerend beleidsmedewerker milieu,

A. Delsing

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in 't Waekblaad d.d. 9 december 2004

Inspraak MER pluimvee- en kalkoehouderij Koningsbosch

Burgemeester en wethouders van Echt-Susteren maak bekend dat Maatschap Lichtenberg, Saeffelderstraat te Koningsbosch is gestart met de voorbereiding van een milieueffectrapportage (MER).

Het MER heeft betrekking op het voornemen tot het veranderen van de bestaande inrichting (kalkoehouderij) aan het adres Saeffelderstraat 40 / Koestraat 87 te Koningsbosch. De verandering bestaat uit het omzetten van de soort te houden dieren. In de nieuwe situatie zal pluimvee worden gehouden met een klein aantal kalkoenen.

Voor het veranderen van de werking van de inrichting is een vergunning ingevolge de Wet milieubeheer vereist. Op grond van het Besluit milieueffectrapportage 1994 is het opstellen van een MER verplicht, alvorens wij een beslissing kunnen nemen op een aanvraag om vergunning ingevolge de Wet milieubeheer. Maatschap Lichtenberg heeft daartoe een Startnotitie ingediend. De richtlijnen voor de inhoud van het MER zullen door het college van burgemeester en wethouders van Echt-Susteren worden vastgesteld.

De Milieueffectrapportageprocedure is gestart met deze publicatie. Uiterlijk binnen 13 weken zal het college voornoemd richtlijnen vaststellen voor de inhoud van het MER. In deze periode is er gelegenheid voor inspraak en worden de wettelijke adviseurs in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen.

De Startnotitie bevat informatie over het voornemen van de Maatschap Jongen en ligt ter inzage in het stadhuis, bij de vakbalie Bouwen en Milieu, kamer 2.34, Nieuwe Markt 55 te Echt met ingang van 9 december 2004 gedurende een periode van 4 weken (tot en met 5 januari 2005) elke werkdag ter inzage van 09.00 uur tot 17.00 uur alsmede op maandag van 17.00 uur tot 19.00 uur.

Tijdens de periode van ter inzage legging kan een ieder reacties indienen met het oog op de door ons college vast te stellen richtlijnen voor de inhoud van het MER. Gelijktijdig worden de wettelijke adviseurs in de gelegenheid gesteld een advies uit te brengen.

Reacties en adviezen kunnen tot en met 5 januari 2005 schriftelijk worden ingediend bij burgemeester en wethouders van Echt-Susteren, postbus 450, 6100 AL Echt. Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met de heer H. Bodeller, tel. 0475 - 478 862.

Echt-Susteren, 9 december 2004

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Burgemeester en wethouders gemeente Echt-Susteren

Bevoegd gezag: Maatschap Lichtenberg

Besluit: Vergunningverlening ingevolge de Wet milieubeheer

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C14.0

Activiteit: Aanpassing van de inrichting voor het houden van 90.000 opfoklegkippen, 62.500 legkippen en 800 vleeskalkoenen.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 2 december 2004

richtlijnenadvies uitgebracht: 25 januari 2005

Bijzonderheden:

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport:

- de toekomstige emissie van ammoniak van het gehele bedrijf en de depositie van ammoniak op de nabijgelegen verzuringgevoelige gebieden in relatie tot de achtergronddepositie van ammoniak;
- een kwantitatieve omschrijving van geurhinder vanuit de stallen in termen van mestvarkeneenheden en stankcirkels;
- een zelfstandig leesbare samenvatting, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor de bestuurlijke besluitvorming.

In het MER moeten de eventuele consequenties voor het initiatief aangegeven worden van het feit dat de huidige bouwvergunning voor de stallen P1 en P2 door de rechtbank vernietigd is, met name waar het gaat om de vaststelling van de bestaande emissierechten voor ammoniak en geur.

Samenstelling van de werkgroep:

ing. R.A. van Emous

ing. H.J.M. Hendriks

ir. N.G. Ketting (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep:

dr. G.P.J. Draaijers

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	20041214	A.G.M. Knoops	Tilburg	20050111
2.	20050103	ARAG Rechtsbijstand	Leusden	20050111
3.	20050105	M.J.W. Granzier, J. Smeets, W. Kicken, H. Kicken, M. Deckers, A. Knoops, M. van der Borgh	Koningsbosch	20050111

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport pluimvee- en kalkoenenhouderij Maatschap Lichtenberg te Koningsbosch

De Maatschap Lichtenberg wil haar kalkoenenhouderij aan de Saeffelderstraat 40 / Koestraat 87 te Koningsbosch ombouwen. De bestaande stallen huisvesten 23.300 vleeskalkoenen. Deze stallen zullen worden veranderd in stallen die geschikt zijn voor het houden van totaal 90.000 opfoklegkippen, 62.500 legkippen en 800 vleeskalkoenen. Voor het veranderen van de inrichting is een vergunning ingevolge de Wet milieubeheer vereist. Hiertoe wordt de m.e.r.-procedure doorlopen.

ISBN 90-421-1451-7